

ség rendezési tervéhez kapcsolódó régészeti örökségvédelmi hatástanulmány előkészítéseként.

A vizsgálat során először a terület domborzati, vízrajzi viszonyait vizsgáltuk meg, ezt állapotfelmérés követte. Ahol erre lehetőségünk volt (szántás, vetés, tarló), ott extenzív terepbejárást is végeztünk.

Összesen 9 lelőhelyet azonosítottunk a kutatás során, ezek jellege: őskori (azon belül nem meghatározható korú) települések; rézkori település; késő bronzkori település; Árpád-kori település, templom és temető; középkori település, templom és temető; késő középkori és kora újkorai település.

A vizsgálat során kiderült, hogy a lelőhelyek a megtelepedés szempontjából legkedvezőbb belterületi részekben, illetve azok közelében fekszenek.

A település külterületén a megtelepedésre legalkalmasabb terület a Meggyes-árok és a hozzá kapcsolódó kisebb vízfolyások rendszere. A község középkori településszerkezetére vonatkozó ismereteink még hiányosak.

Régészeti érdekűnek határoztuk meg a Meggyes-árok, a Grófi-árok és a Pócai-víz völgyeit. A kutatás során nem tudtuk vizsgálni a település külterületének erdővel borított délnyugati részeit, a Mexikói-pusztától nyugatra. Ezeket esetleg feltételezhetjük újabb régészeti jelenségek előkerülését.

Munkatársak: Molnár Attila és Stibrányi Máté régészek, Szabó Zoltán régésztechnikus.

MARTON TIBOR

347. Sopron, Templom utca 1.

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á, Kk

2002. augusztus 24. és 2003. február 23. között a volt ferences kolostor területén a quadratura D-i, K-i és É-i folyosóján, a gazdasági udvaron a pincelejáróban és a sekrestyében tudtunk régészeti kutatást végezni. Ezzel együtt a műemlékes kutatás is folytatódott.

A földszinti folyosókon további középkori sírok kerültek elő, így a temető sírszáma 61-re emelkedett. Az É-i folyosón négy, koporsóban elhelyezett, az előzőeknél későbbi sír került elő kb. a folyosó középvonalában. Ezek közül az egyik ruházata igen jó állapotban maradt meg, zöld, térdig érő, oldalt hasított kabát barna zsinórszegéllyel, ugyanabból az anyagból készült szürk nadrág, bőr cipő és barna prémsapka visszahajtott szegéllyel. A ruházat alapján a sír a 16. századra tehető, nem sokkal térhet el a másik három sír kora sem. Az É-i folyosó Ny-i végében feltártuk a Petőházi Zeke-család kriptáját, ahol 5 csontvázat találtunk. A kripta rézsús padkájáról – amelyen két csontváz kapott helyet – kiderült, hogy római fal, a kripta padlószintje alatt közvetlenül padlófűtés téglaszlopait tártuk fel. Ez az épület folytatódott a kolostor Ny-i bejárati folyosóján, ahol a római épület fala mellett dél felé, szegéllyel határolt, nagy kőlapokból kirakott út részletét tudtuk megfogni. Az É-i folyosón a sírok alatt római kút került elő, négyszögletes kávéval, teljes feltárására nem volt lehetőségünk.

A gazdasági udvar É-i harmadában tudtunk dolgozni, ahol a pincében az 1998–99-ben feltárt épületmaradványok folytatása került elő felmenő falakkal, egy helyütt in situ megmaradt tubusokkal. A római épületbe a 17. században egy kutat ástak. Mindezek fölött az ÉK-i sarokban középkori téglapadló maradt meg, bélyeges téglákkal. Egy meszesgödörből angyalszobor töredéke és boltozati bordatöredékek kerültek elő a 14. század végéről, 15. század elejéről. A mélyítés során kevés Árpád-kori kerámiát találtunk átégett agyagpadló részletei között, ezek az ispáni vár időszakát reprezentálják.

A római korból meglepetést jelentett az Isis szentély előkerülése. A szent kerület É-i falának részletét találtuk meg, mellette helyén álló oltárkövel, és a pódiumtemplom É-i szélének részletét a jelenlegi tanúfalban, ahol a feltárást kénytelenek voltunk abbahagyni. Előkerült még egy kisebb oltár töredéke megégett állapotban, egyik keskenyebb oldalán íbisz, másikon sistrum ábrázolással, továbbá egy Osirisnek ajánlott feliratos tábla. A templom részletei közül egy sima oszloptörzs darabja és egy kompozit oszlopfő kis töredéke. A szent kerület területét K felé egy boltozatos, tégladerítő vágja el a kolostor udvari bejárata előtt. Ez elbontásra került. A csatornázás során az árokban megtaláltuk a pódium DK-i sarkát és egy szakaszon D-i oldalát is. A teljes feltárás még várat magára.

A pincelejáróban a lépcső elbontása után előkerült a szent kerület É-i falának folytatása, két D-i irányban induló falrészlettel együtt. A pince D-i falának alapozásából két összetartozó, feltehetően a 13. századból származó mélyreliefet bontottunk ki. Az ábrázolás két mezőre oszlik, felül ostorozási jelenet, alul keresztelési.

A sekrestyében egy kápolnának a nyolcszög három oldalával záródó szentélyét tártuk fel oltáralapozással együtt. Mivel a templom DK-i támpillére benyomul a kápolna terébe, a kápolnát a templomnál korábbinak tartjuk. Megtaláltuk a kápolna 17. századi téglapadlóját, alatta középkori terrazzót. A sekrestye D-i fala előtt sírfolt látszik, feltárására még nem került sor.

GABRIELI GABRIELLA

348. Sorkifalud, I. kavicsbánya

(Vas megye) U, Kö

Az adott területen 2003. június 30. és július 9. között folyt a feltárás. Ezen a részen egy humuszdepot fedi a terület egy részét. A feltárássra kijelölt területen már megbolygatták a humuszt, a felszínen ennek ellenére is viszonylag sok kerámia került elő, főleg az újkőkori dunántúli vonaldíszes kultúra idejéből.

Összesen 770 m² területet tártunk fel. Huszonhárom régészeti jelenséget, objektumot figyeltünk meg, ezek többsége kisebb-nagyobb gödör, illetve cölöplyuk. A területi behatároltság miatt a cölöplyukak összefüggéseit nem sikerült biztosan megállapítani. A gödrök nagy részéből DVK kerámiaanyag, és néhány kőeszköz került elő. Ezek betöltése agyagos, sokszor faszenes,

paticsos. Leletanyaga alapján két objektum tartozhat a kora középkorba, és sötétebb, löszös betöltése alapján még két cölöplyukat is ide sorolunk.

Megállapítható, hogy egy nagyjából É-D-i irányú dombhát középső és Ny-i lejtőjén elhelyezkedő, a dunántúli vonaldíszes kultúrához tartozó falu, település Ny-i szélét fogtuk meg itt. Valószínűleg ez K, és É felé tovább folytatódhat, DNy-i végét pedig egy bányagödör pusztította el.

FARKAS CSILLA

349. Sormás, Mántai-dűlő

(Zala megye) U, V

2003. április és augusztus között folytattuk K-i irányba az előző év novemberében befejezett ásatást, melynek eredményeként négy hónap alatt a nyomvonal teljes egészét sikerült feltárnunk. Az objektumok feltárásai továbbra is rendkívül sekélyen, többségükben rögtön a humusz alatt jelentkeztek. Az előző évhez képest kevesebb korszakból, szinte kizárólag csupán az újkőkor időszakából kerültek elő emlékek. A nyomvonal K-i harmadában a régészeti jelenségek száma feltűnően megritkult, illetve teljesen elfogyott. Az elmúlt évben talált LT C1 korú kelta településnek már egyáltalán nem találtuk folytatását, ahhoz kapcsolódóan csupán egy késő vaskori hamvasztásos sírt sikerült feltárnunk. A dunántúli vonaldíszes kultúra gödrei is szembetűnően megritkultak. Említésre méltó azonban, hogy nemcsak a keszthelyi csoport emlékényaga, hanem a kultúra korábbi fázisának kerámiaanyaga is előkerült.

A feltárt objektumok döntően a késő neolitik (Sopot-kultúra, protolengyeli időszak/Sé horizont) korszak emlékei, a számos hulladékgyödrön és a házakat kísérő árkokon kívül sikerült feltárnunk a tavalyi körárok további szakaszát, valamint több cölöpszerkezetes neolitik hosszúházat is. A lelőhely Ny-i szélén futó árok tovább ívelődik K-i irányba, újabb bejárata nem került elő, É-i vége kifut a nyomvonalból. Az É-D-i tengelyű, hármascölöpsorokból álló hosszúházak közül kettőt szinte teljes egészében sikerült dokumentálnunk, melyek 20×5 m kiterjedésűek. További fél tucat épület esetében a cölöpök hiányosan kerültek elő, így azok szerkezete bizonytalan. Hét darab idológészlet, illetve kultusztárgy, több zoomorf és állatdíszes plasztika, valamint az előző évinél jóval nagyobb számú vörösre festett kerámiatöredék került felszínre. A kőeszközök száma és a természettudományos anyagminta mennyisége is jelentős mértékben megnövekedett.

A két szezon alatt összesen 554 objektum került feltárássra, a megkutatott terület nagysága 23 700 m².

STRAUB PÉTER

350. Sormás, Törökföldek

(Zala megye) U, R, B

A lelőhely az épülő M7-es autópálya nyomvonalába esik (79. sz.). 2003. április 2. és augusztus 29. között végez-

tük el a feltárást. Az előző évben kutatott 10 008 m² mind K-i, mind Ny-i irányban bővült. Ez évben összesen 17 690 m²-t tártunk fel, 307 objektumot bontottunk ki és dokumentáltunk.

A munkát a tavalyi feltárt területhez csatlakozva végeztük. A domb és az autópálya nyomvonalának K-i lejtőjén megtaláltuk a tavalyi I. árokrendszernek nevezett kettős körárok K-i kapuját. Ez az árok a nyomvonal É-i szélé felé kanyarodik és hagyja el azt. Itt a K-i lejtőn egészen a patakpartig humuszoltunk. A domb alján kavicsos feltöltődés volt, régészeti objektum nyomára már nem bukkantunk. A múlt évben elkülönített II. számú árokrendszer (szintén kettős árok) folytatását is dokumentálhattuk a domb Ny-i lejtőjén. Ebből az árokrendszerből mintegy kétszer kilencven métert tártunk fel, megtaláltuk a Ny-i kaput. A dombhátnak ezen az oldalán, a körárkon kívül (a domb Ny-i lejtőjének irányába) már csak néhány objektum akadt, elmondhatjuk, hogy a település Ny-i szélét is sikerült meghatároznunk.

Az objektumok (árkok, gödrök) és a leletanyag jellegét tekintve megegyezett a tavalyi évben megfigyelttel. Némi különbség azonban adódott: az idén a gödrök átlagos mérete, és mélysége valamivel kisebb volt a korábban dokumentáltaknál, összességében kevesebb idoltöredék került elő. Ez azonban így is jelentős: 2 séi típusú idológészlet, 3 steatopyg idológészlet lába, fej nélküli töredéke, 2 emberi torzó (szintén idoltöredék) és 1 kisebb állatfigura töredéke is előkerült. A felsorolt tárgyak legtöbbször, és az előkerült finomkerámia töredékeken is gyakori volt a vörös festés, jónéhány csőtálcspalpa töredéket találtunk. Előfordult, jóval szerényebb számban, néhány sárga festett oldaltöredék. Az idén egy szép csontár is előkerült. Jelentős a kőanyag. Viszonylag kevés kőeszközt találtunk, de annál több magkövet és kőpengét.

Az idei évben is a leletanyag döntő többségét a lengyeli kultúra legkorábbi, Sé-horizontjának jellegzetes leletei képezték, emellett a Sopot-kultúra néhány objektuma is dokumentálásra került. Egy késő bronzkori gödröt is találtunk. Az egyik objektumból néhány szórvány Starčevo oldaltöredék is előkerült, kevés szórvány dunántúli vonaldíszes kultúra cserepet is találtunk.

A leletanyag a nagykanizsai Thúry György Múzeum Régészeti gyűjteményét gyarapítja.

SZÁRAZ CSILLA

351. Szabadkígyós, Wenckheim-kastély

(Békés megye) Kú

A szabadkígyósi Wenckheim-kastély épülettömbjének DK-i részén található az egykori télikert területe, a kápolna és az ebédlő külső falaival határolt sarokban. Mai állapota szerint a park sétaútjának szintjéből kiemelkedik, kőből készült lábazata a télikert padlószintje fölé magasodik. A park felől, D-i irányból négy lépcsőfok vezet föl, amely az egykori épület tengelyével azonos irányítású. A télikert másik megközelítési iránya Ny felől,